

2383

**VĒSTURISKĀ
IZZIŅA**

LATVIJAS VALSTS ARHĪVS

LATVIJAS ZINĀTŅU AKADĒMIJA

IZDEVNIECĪBA "ZINĀTNE"

VĒSTURISKĀ IZZIŅA

Fonda Nr. 2383

ИСТОРИЧЕСКАЯ СПРАВКА

Для создания возможности институтам Академии наук Латвийской ССР шире распространять результаты научных исследований, опубликовав свои работы, для создания более тесных связей науки с производством, а также для создания возможности обмена мнениями по различным научным проблемам АН Латвийской ССР было разрешено издавать свой научный журнал "Известия" ("Ziņotājs").¹

Для организации издания "Известий АН Латв.ССР", а так же отдельных фундаментальных изданий 20 марта 1947 года был создан издательский совет в составе президента АН П.Леиньша, вице-президента М.Кадека, академика-секретаря Я.Пейве, членов президиума А.Кирхенштейна, П.Валескална, члена-корреспондента А.Пелше и действительных членов АН А.Калниня и П.Страдиня.²

По представлению издательского совета 03.04.47 на Президиуме было принято решение приступить к подготовке издания журнала со статьями на русском или латышском языках и резюме на другом языке и определено необходимое количество сотрудников редакции журнала - 8 человек³. До утверждения штатов редакции Государственной штатной комиссией Институту языка и литературы было поручено исполнять функции редакционной коллегии журнала,⁴ а с других учреждений АН редакции были прикомандированы сотрудники для ведения издательской работы.⁵

Государственная штатная комиссия при СМ СССР 23 декабря 1947 года утвердила штат редакции журнала "Известия Академии наук Латвийской ССР" в количестве 6 человек:⁶ ответственный редактор, заместитель ответственного редактора, технический редактор, корректор, старший бухгалтер и машинистка-стенографистка. Первым ответственным редактором был назначен вице-президент АН М.Кадек.

- 1 ф.1, оп.1, д.27, л.40
- 2 Там же, л.50
- 3 ф.1, оп.1, д.27, л.70
- 4 Там же, л.93
- 5 Там же, л.174
- 6 ф.29, оп.2, д.2, л.1

25 августа 1947 года был подписан в набор первый номер журнала, который вышел в 1947 году, остальные 10 запланированных номеров, ввиду большой перегруженности типографий Газетно-журнального издательства и неупорядоченности штатов редакции, в первом году выпуска журнала не удалось напечатать. Более интенсивно журнал начали печатать в 1948 году.

Однако журнал не смог полностью удовлетворить необходимость институтов в печатании их работ, так как объем журнала не позволял печатать фундаментальные работы, а остальные издательства так же не всегда смогли удовлетворить потребности АН. В связи с этим на основании распоряжения Совета Министров СССР от 30 сентября 1950 года Совет Министров республики разрешил Академии наук Латвийской ССР организовать Издательство научной литературы, с 1965 года - издательство "Зинатне". Издательство было создано с 1 февраля 1951 года. Штат издательства был утвержден Государственной штатной комиссией 14 марта 1951 года в количестве 22 единиц. Редакция журнала "Известия АН Латв.ССР" стала существовать на правах структурного подразделения издательства. В 1964 году кроме того создана редакция всесоюзных журналов ("Механика полимеров", "Химия гетероциклических соединений", "Магнитная гидродинамика"). Постановлением Совета Министров Латвийской ССР от 21 декабря 1965 года № 655 издательству было поручено сосредоточить издание научной, научно-популярной, научно-фантастической и заказной научной литературы научно-исследовательских институтов и высших учебных заведений республики, а так же передано издательству "Зинатне" из издательства "Лиесма" издание Малой энциклопедии Латвийской ССР, сохранив в издательстве "Зинатне" выпуск периодических изданий (журнала "Известия АН Латв.ССР" и всесоюзных журналов "Магнитная гидродинамика", "Химия гетероциклических соединений" и "Механика полимеров").

В связи с этим с 1 января 1966 года была реорганизована структура издательства, созданы следующие структурные подразделения:

Управление издательства

Редакция научной, научно-популярной и научно-фантастической литературы

Редакция периодических изданий

Редакция энциклопедии

Производственный отдел
Хозяйственный отдел
Бухгалтерия.¹

С 1 сентября 1966 года была создана техническая редакция.²

С 1 апреля 1968 года в целях дальнейшего расширения выпуска научной справочной литературы по различным отраслям знаний была создана Главная редакция энциклопедий Советской Латвии при Президиуме АН Латв.ССР³, в связи с чем произошли некоторые изменения в структуре издательства. Редакция научной, научно-популярной и научно-фантастической литературы была реорганизована и созданы две редакции: редакция научной литературы и редакция научно-популярной и научно-фантастической литературы.

С 1 апреля 1969 года был создан планово-экономический отдел. В 1971 году штат издательства насчитывал 96 единиц.

С 1967 года издается журнал "Автоматика и вычислительная техника".

Издательство "Зинатне" постепенно превратилось в основной центр издания научной литературы в республике. В начале 60-х годов увеличился выпуск литературы по физике и математике, химии, геологии, технике и экономике. Начали издаваться монографии и тематические сборники, излагающие результаты завершенных научных исследований, а также специализированные журналы, систематически освещающие основные результаты научной деятельности секторов и лабораторий институтов академии.

2.

Усовершенствование оформления и описания документов фонда Издательства "Зинатне" проводилось в 1976 году сотрудниками Центрального архива АН Латв.ССР.

В процессе экспертизы ценности документов на хранение было отобрано 141 дело постоянного хранения и 220 дел по личному составу за 1948-1971 г.г.

При оформлении результатов экспертизы ценности документов составлены 3 описи: опись № 1 - дела управления издательства,

1 ф.1, оп.1, д.1176, л.112
2 ф.29, оп.3, д.90, л.62
3 ф.1, оп.1, д.1352, л.68

опись № 2 - дела бухгалтерии, опись № 3 - дела по личному составу.

В опись № 1 включены документы, касающиеся общих организационных вопросов, вопросов планирования и отчетности: протоколы заседаний издательского совета и редколлегии, планы выпуска литературы, библиография изданий академии, рукописи неопубликованных работ, сведения о выполнении тематического плана и др..

В опись № 2 включены штатные расписания, сметы расходов и годовые бухгалтерские отчеты.

В опись № 3 включены приказы директора издательства, личные счета и ведомости на выдачу заработной платы и выплату авторского гонорара, списки работников издательства, личные дела уволенных работников.

Состав документов фонда достаточно полный (за исключением документов описи № 1).

Документы фонда были использованы при составлении сборника "Академия наук Латвийской ССР" (1971г.), на основе документов фонда выдаются архивные справки, архивные копии, проводится их использование в практических целях.

Заведующая Центральным
архивом АН Латв.ССР

А.В.Капостинь

А.В.Капостинь

СОГЛАСОВАНО

Директор Издательства "Зинатне"
Академии наук Латвийской ССР

М.М.Белюк

М.М.Белюк

.04.77

LATVIJAS ZINĀTŅU AKADEMIJAS IZDEVNIECĪBA "ZINĀTNE"

VĒSTURISKĀ IZZIŅA (turpinājums) par 1972.-1992. gadiem

I

70-ajos gados ZA izdevniecība "Zinātne" ievērojami nostiprinās kā zinātniskās grāmatas izdevējcentrs Latvijā, kas izdod ZA institūtu, citu zinātniskās pētniecības iestāžu un republikas augstskolu, kā arī zinātnisko biedrību, kas darbojas ZA sistēmā, sagatavoto zinātnisko literatūru, bez tam arī literāro un kultūras mantojumu, uzziņu literatūru, tekstoloģiski sagatavotu un komentētu daiļliteratūru. 1976.-1978. gados tajā izdoti vidēji 80 zinātnisko grāmatu ik gadu, 8 zinātniski teorētiskie žurnāli, t.sk. 5 vissavienības žurnāli (4 no tiem ASV tulkoti angļiski), vairāk kā 30 populārzinātnisko un daiļliteratūras izdevumu. 30% tirāžas ar v/a "Международная книга" palīdzību realizēti ārzemēs.

Saskaņā ar LPSR Zinātņu akadēmijas Prezidija un LPSR MP Izdevniecību lietu, poligrāfijas un grāmattirdzniecības valsts komitejas 1975.g. 26.jūnija lēmumu izdevniecības "Zinātne" Enciklopēdiju galveno redakciju nodod LPSR Valsts izdevniecību, poligrāfijas un grāmatu tirdzniecības lietu komitejai.

Izdevniecības "Zinātne" struktūra 70-os gados:

3 grāmatu redakcijas: - Sabiedrisko zinātņu literatūras, - Zinātniski-tehniskās un dabaszinātņu literatūras, - Populārzinātniskās un zinātniskās daiļliteratūras redakcijas;

2 žurnālu redakcijas: - Vissavienības žurnālu, - Žurnāla "Zinātņu akadēmijas Vēstis" un tā 3 sēriju redakcijas;

5 daļas: - Mākslinieciskās un tehniskās noformēšanas (80-os gados sadala 2 atveišķās daļās); - Korektūras, - Rokrakstu pārrakstīšanas, - Plānošanas un ražošanas, - Sagādes un realizācijas daļa; - grāmatvedība; - izdevniecības vadība.

1987. gadā izveidota vēl 1 grāmatu redakcija - Filoloģijas un mākslas zinātņu literatūras, bet Zinātniski-tehniskās un dabaszinātņu literatūras redakcija sadalīta Fizikas un tehnisko zinātņu literatūras redakcijā un Dabaszinātņu literatūras redakcijā. 1991. gadā izdevniecība atgriežas pie 3 grāmatu redakcijām: - Humanitāro zinātņu literatūras, - Dabzinātniskās un tehniskās literatūras, - Populārzinātniskās literatūras redakcija.

1984. gadā nodots ekspluatācijā operatīvās poligrāfijas cehs, kurā 1986. gadā jau iespiesti 42 izdevumi 305 iespiedloksņu apmērā ar kopējo tirāžu 28,6 tūkst.

Izdevniecībā 1982. gadā strādāja 104 darbinieki, t.sk. 35 redaktori, 1986. gadā – 143, bet 1990. gadā 140 darbinieki, t.sk. 41 redaktors. 1987. gadā izdevniecībai piešķirta republikānisko izdevniecību 1. kategorija.

Izdevniecība darbojas saskaņā ar ZA apstiprinātiem (1980., 1990. gg.) Statūtiem kā patstāvīga saimnieciskā organizācija ar juridiskas personas tiesībām. LZA Prezidijs izdevniecības darbību kontrolē ar Izdevējdarbības zinātniskās padomes, kura apstiprina tematisko literatūras izlaides plānu un manuskriptu redakcionālās sagatavošanas plānu, starpniecību.

1992.g. 13.augustā LZA izdevniecība "Zinātne" kā valsts uzņēmums reģistrēta Latvijas republikas Uzņēmumu reģistrā.

Izdevniecības "Zinātne" adrese: Rīga, Turgeņeva iela 19, LV - 1003.

II

LZA izdevniecības "Zinātne" pastāvīgi un ilgtermiņa glabājamie (to skaitā personālsastāva) dokumenti par 1972.-1992. gadiem nodoti ZA Centrālā arhīva (CA) glabāšanā 1986.-1994. gados.

Dokumenti sistematizēti un aprakstīti trijos pastāvīgi glabājamo lietu aprakstos un vienā personālsastāva lietu aprakstā.

Pastāvīgi glabājamo lietu apraksts Nr. 1. par 1963.-1992. gg. - lietas no Nr.74. līdz Nr. 113.

Tajā iekļautās izdevniecības lietas sistematizētas sekojoši:

- Izdevniecības statūti – 1980., 1990. gg.
- Gada tematiskie plāni - 1963.-1982. gg.
- Literatūras izlaides plāni – 1983.-1991. gg.
- Iespiedprodukcijas izlaides plāni - 1967.-1981., 1984.-1990. gg.
- Atskaites par iespiedprodukcijas plānu izpildi - 1977.-1992. gg.
- Izdevniecības prēmiju nolikumi - 1975., 1980., 1981., 1984., 1987. gg.
- Izdevniecības struktūra – 1980.-1985. gg.
- Pieņemšanas- nodošanas akti mainoties direktoriem - 1981.g.

Pastāvīgi glabājamo lietu apraksts Nr. 2. par 1972.-1992. gg. - lietas no Nr.68a līdz Nr. 106.

Tajā iekļautās grāmatvedības lietas sistematizētas sekojoši:

- Finanšu plāni – 1972.-1990. gg.
- Štatu saraksti – 1972.-1991. gg.
- Grāmatvedības gada bilances – 1972.-1992. gg.

Personālsastāva lietu apraksts Nr. 3. par 1971.-1992. gg. - lietas no Nr. 221. līdz Nr. 488.

Tajā iekļautās izdevniecības personālsastāva lietas sistematizētas sekojoši:

- Direktora pavēles – 1971.-1992. gg.
- Atbrīvoto darbinieku personas lietas – 1971.-1992. gg.
- Darbinieku personas kontu (algas) kartītes – 1972.-1992. gg.
- Autoru honorāru un ārštata darbinieku algu izmaksas kartītes (personas konti) - 1972.-1992. gg.

Pastāvīgi glabājamo lietu apraksts Nr. 4. par 1973.-1989. gg. - lietas no Nr.1. līdz Nr. 9.

Tajā iekļautas sekojošas lietas:

- Arodkomitejas sēžu protokoli – 1973.-1989. gg.
- Atskaites un arodkomitejas pārvēlēšanu sapulču protokoli – 1986., 1987. gg.
- Kolektīvie līgumi – 1980.-1988. gg.

Arhīva glabāšanā pieņemto dokumentu stāvoklis apmierinošs.

Vēsturisko izziņu sastādīja
LZA arhīva vadītāja

R. Skudra

Akceptēta LZA DEK 2004.g. 27.augusta sēdē protokols Nr. 4

DEK priekšsēdētājs

J. Kristapsons

5.

LATVIJAS ZINĀTŅU AKADĒMIJAS IZDEVNIECĪBA "ZINĀTNE"

VĒSTURISKĀ IZZIŅA (turpinājums) par 1993.-2005. gadiem

I

90-to gadu sākumā, Latvijas ZA pārveidojoties par personālo akadēmiju, izmainās arī izdevējprodukcijas tematika un samazinās tās apjomi (strauji sarūk krievu valodā izdodamās literatūras daudzums), tiek precizēti zinātniskās literatūras prioritārie virzieni.

Pakāpeniski tiek optimizēta izdevniecības struktūra un personāla sastāvs.

Kopš 1997. gada izdevniecībā darbojas viena grāmatu redakcija, ražošanas daļa (t.sk. tehniskais radaktors, mākslinieks), korektūra, grāmatvedība, reklāmas un komercdaļa. Grāmatu kiosks LZA augstceltnē pārtop par "Zinātnes" grāmatnīcu, kura piedāvā galvenokārt izdevniecības izdotās grāmatas, to papildinot ar citu apgādu izdoto zinātnisko un populārzinātnisko literatūru.

Arī pēc pārstrukturēšanas izdevniecība "Zinātne" saglabā savu specializāciju un tematiskos virzienus: zinātniskā literatūra, populārzinātniskā literatūra, vārdnīcas, memuārliteratūra, uzziņu literatūra, pārsvarā humanitārajās zinātnēs.

1993. gadā izdevniecībā strādā 49 darbinieki, 1999. gadā - 24, bet 2005. gadā - 9 cilvēki, piesaistot konkrētiem projektiem speciālistus pēc līgumiem, veidojot attiecīgas darba grupas.

Izdevniecība "Zinātne" ir Latvijas grāmatizdevēju asociācijas biedre.

Saskaņā ar LR Komerclikuma spēkā stāšanos likumu līdz 2004. gada 1. janvārim VU LZA izdevniecība "Zinātne" bija jāpārveido kādā no Komerclikumam atbilstošā formā un jāreģistrē Komercreģistrā. Taču Komercreģistrs 2004. gada 10. novembrī atteica reģistrēt LZA izdevniecību "Zinātne" kā valsts kapitālsabiedrību, jo LZA juridiskais statuss bija mainījies un tā vairs netika atzīta par uzņēmuma pārvaldošo institūciju. Līdz ar to VU LZA izdevniecībai "Zinātne" nebija iespējams, atbilstoši likumam, pārreģistrēties Komercreģistrā, un tā 2005. gada decembrī izbeidza savu saimniecisko darbību saskaņā ar LR Komerclikumu.

Valsts ieņēmumu dienesta (VID) Rīgas reģionālā iestāde 24.05.2006. nolēma izslēgt VU "Zinātne", reģ.Nr. 40003086250, no VID ar pievienotas vērtības nodokli apliekamo personu reģistra.

LR Uzņēmumu reģistrs 20.12.2006. nolēma izdarīt ierakstu Uzņēmumu reģistra žurnālā par uzņēmuma darbības izbeigšanu, bet 13.08.2007. nolēma izslēgt VU LZA izdevniecību "Zinātne" no uzņēmumu reģistra.

Izdevniecības "Zinātne" adrese: Rīga, Akadēmijas lauk. 1, LV - 1050.

II

LZA izdevniecības "Zinātne" **pastāvīgi un ilgtermiņa glabājamie (to skaitā personālsastāva) dokumenti par 1993.-2005. gadiem** izvērtēti 2005. gadā, sistematizēti un aprakstīti divos pastāvīgi glabājamo lietu aprakstos un vienā personālsastāva lietu aprakstā.

Pastāvīgi glabājamo lietu apraksts Nr. 1. par 1993.-2005. gg. - lietas no Nr.114 līdz Nr. 132.

Tajā iekļautās izdevniecības lietas sistematizētas sekojoši:

- Izdevniecības statūti, reģistrācijas apliecība - 1990., 1992. gg.
- Izdevniecības atskaites par izdevējprodukcijas izlaidi un nodošanu - 1993., 1997.-2005. gg.
- Statistiskie pārskati - 1993.-2005. gg.

- Direktora amata nodošanas un pieņemšanas akts - 1997. g.
- Kultūras projektu finansēšanas līgumi - 2001.-2005. gg.
- Izdevniecības mantiskā ieguldījuma novērtējums - 2004. g. *(amā pamatlīdzekļi)*
- Dokumenti par VU LZA izdevniecības "Zinātne" reģistrācijas Komersreģistrā atteikšanu un darbības izbeigšanu - 2003.-2007. gg.

Tādi iepriekšējā perioda dokumentu veidi kā literatūras izlaides plāni, iespiedprodukcijas izlaides plāni un izdevniecības prēmiju nolikumi no 1993. gada vairs nav veidoti.

Pastāvīgi glabājamo lietu apraksts Nr. 2. par 1993.-2004. gg. - lietas no Nr.107 līdz Nr. 136.

Tajā iekļautās grāmatvedības lietas sistematizētas sekojoši:

- Grāmatvedības gada bilances - 1993.-2004. gg.
- Pievienotās vērtības nodokļa deklarācijas - 1996.-2004. gg.
- Galvenās grāmatas, vēlāk - virsgrāmatas - 1993.-2005. gg.

Grāmatvedības gada bilance par 2005. gadu nav saglabāta.

Tādi dokumentu veidi kā finansu plāni un štatu saraksti no 1993. gada nav veidoti.

Informācija par pamatlīdzekļiem un gada bilancēs

Personālsastāva lietu apraksts Nr. 3. par 1993.-2005. gg. - lietas no Nr. 489. līdz Nr. 571.

Tajā iekļautās izdevniecības personālsastāva lietas sistematizētas sekojoši:

- Direktora pavēles, vēlāk - rīkojumi - 1994.-2005. gg.
- Atbrīvoto darbinieku personas lietas - 1993.-2005. gg.
- Darbinieku personas kontu (algas) kartītes - 1993.-2005. gg.
- Autoru honorāru personas kontu kartītes - 1993.-2005. gg.
- Autoru darba uzdevumu lapas - 1995. g.
- Autoru honorāru izmaksas paziņojumi - 1995. g.
- Darbinieku sociālās apdrošināšanas kartītes - 1997.-2005. gg.
- Autoru honorāru sociālās apdrošināšanas kartītes - 1997., 1999., 2005. gg.

Direktora pavēles par 1993. gadu nav saglabātas.

Tā kā par 1995. gadu ir saglabātas tikai atsevišķas autoru honorāru personas kontu kartītes, arhivēti tās aizvietojoši dokumenti - autoru darba uzdevumu lapas un honorāru izmaksas paziņojumi.

Dokumenti aprakstos veidoti pēc nomināli hronoloģiskā principa.

Arhīva glabāšanā pieņemto dokumentu stāvoklis labs.

LZA izdevniecības "Zinātne"
direktore

2007. gada 21. decembrī

I. Jansone
I. Jansone

Šinī lietā 4 (četrās)

numurētas lapas

2004. g. «30.» novembrī

LVA arhivists Jrbule

Šinī lietā 6 (sešās)

numurētas lapas

2008. g. «10.» jūlijā

LVA arhivists Jrbule